

УДК 343 : 45.67

Тарасюк І. В., доцент кафедри спеціальної
техніки та оперативно-розшукової
діяльності ННІПФПСКМ НАВС, к.ю.н.

Поняття та роль слідчої (розшукової) версії у процесі пізнання об'єктивної істини в розслідуванні справ кримінального провадження

У статті розглядається поняття та роль слідчих (розшукових) версій у процесі пізнання об'єктивної істини в розслідуванні справ кримінального провадження.

Ключові слова: версія оперативна, версія, слідчі (розшукові, оперативні) версії, прямі та непрямі докази, розслідування злочинів, справа кримінального впровадження, оперативний працівник, слідчий, справа кримінального провадження.

В статье рассматриваются понятия и роль следственных (розыскных) версий, в процессе установления объективной истины по делу уголовного производства.

Ключевые слова: версия оперативная, версия, следственные (розыскные) версии, прямые и не прямые доказательства, расследование преступлений, дело уголовного производства, оперативный работник, следовательно, дело уголовного производства.

This paper deals with the concept and role of the investigator (detective) versions in the knowledge of objective truth in the investigation of criminal cases implementation.

Key words: operational version, the version investigators - (investigative, operational) version, lines and indirect proofs, investigation of crimes, matter of criminal introduction, operative worker, investigator, matter of criminal production.

Актуальність теми. Слідчі (розшукові) версії — це логічні побудови в процесі дослідження явищ, що складаються із припущень про причини, що пояснюють ці явища.

У розслідуванні злочинів це припущення оперативного працівника про причини, що пояснюють розслідувану подію - у такий спосіб визначають у свою чергу слідчу (розшукову) версію [4, ст.4].

Деякі з науковців визначають поняття «слідча (розшукова, оперативна) версія» так: «Саме версії про характер вчиненого злочину, про особу, що його скоїла, про форму вини і у зв'язку з цим про мотиви злочину й, нарешті, про обставини вчиненого злочину і тими версіями, які лягають в основу дослідження всіх матеріалів справи. Ці версії доцільно називати слідчими (розшуковими, оперативними) версіями, підкреслюючи їхнє провідне положення серед інших версій, природно використовуваних у процесі розслідування» [7, ст.45].

Виклад основного матеріалу. На погляд радянських науковців «Слідча (розшукова) версія» — обґрунтоване припущення про наявність у цих діях складу певного злочину». З аналізу цих та інших поглядів випливає, що зараз в принципі всі криміналісти єдині в тому, що тут мова йде про певні припущення. При цьому є згода і у тому, що ці припущення мають об'єктивну базу. Мова йде про припущення, які засновані на існуванні певних фактів, є відбиття матеріалу, зібраного розслідуванням, пізнаних фактів й обставин справи [6, ст.10].

З іншого боку, слідчі (розшукові) версії іноді визначаються занадто широко, що приводить до ототожнення їх із предметом доведення. У деяких випадках вони визначаються занадто вузько, що приводить до поглинання їхнім плануванням розслідування, або ототожнюються

і будь-яким здогадом, припущенням, що приводить до недооцінки наукового характеру й завдань слідчих (розшукових, оперативних) версій [2, ст.28].

Відповідно до деяких визначень, слідча (розшукова) версія трактується, як одне з можливих пояснень істотних з кримінально-процесуальної точки зору фактів і обставин, але як будь-який обґрунтований висновок (іноді судження) оперативного працівника, що пояснює певний факт злочину. В інших визначеннях говориться про оперативні версії лише як про припущення без виділення їхньої пояснюючої функції. Зустрічається й ототожнення слідчої (розшукової, оперативної) версії з гіпотезою [5, ст.34].

З аналізу мислення у формі слідчих (розшукових, оперативних) версій у вищевказаних конкретних прикладах можна зробити висновок, що в цьому випадку мова йде про певну систему суджень, понять й умовиводів. Наприклад, висновок, що «смерть Ілони наступила в результаті удару блискавки, можна охарактеризувати за допомогою певної системи понять як судження, і разом з тим, за допомогою певної системи суджень як результат умовиводу тощо» [9, ст.22].

Другою ознакою мислення у формі слідчих (розшукових, оперативних) версій є його проблематичний характер. Але із проблематичним характером мислення ми зустрічаємося й при ймовірному умовиводі, «коли деякі з посилок лише ймовірні, або коли посилки хоча і правдоподібні, але довести істинність висновку стосовно посилок неможливо, оскільки таке відношення до посилок робить висновок лише ймовірним» [5, с.290].

Однак неправильно ототожнювати мислення у формі слідчих (розшукових) версій з деякими із цих форм мислення. Усім їм властива загальна якість: вони виражають певне пояснення відомих фактів, відносно виправдане очікування. Проблематичні судження, які на основі практичної діяльності поступово перетворюються в реальність, змінюються достовірним знанням. Але слідчу (розшукову) версію не можна зводити до припущення як проблематичному судженню.

Як видно, цілий ряд ознак, властивих мисленню у формі слідчих (розшукових, оперативних) версій, характерний і для мислення у формі гіпотези. При цьому виникає питання: яке співвідношення слідчої (розшукової) версії й гіпотези?

Треба, однак, відзначити, що це питання не має дотепер єдиного рішення в криміналістичній літературі. Всі криміналісти єдині, по суті, у тому, що між слідчою (розшуковою, оперативною) версією і гіпотезою існує тісний зв'язок. Розбіжності виникають при вирішенні питання про характер цього зв'язку. Деякі криміналісти ототожнюють слідчу (розшукову) версію з гіпотезою, не бачачь між ними ніякої різниці. Проявляється це, наприклад, у тім, що вироблене оперативним працівником припущення вони називають в одним випадках гіпотезою, в інших – версією, або слідчою (розшуковою) версією.

Слідча (розшукова) версія, безперечно, має багато загального з науковою гіпотезою й у той же час відрізняється від її рядом специфічних особливостей. Вивчити ці риси потрібності й розходження – одне з актуальних завдань у цій області [6, с.232].

Розслідування справи в найкоротший час і також однієї із кращих гарантій можливості повного й об'єктивного розслідування. Злочин вчинений у минулому. Розкриття його досягається за допомогою пошуку й виявлення слідів, які залишилися у свідомості людей і на матеріалах предметах. Із часом частина слідів повністю зникає, інші втрачають свою цінність. Тому питання швидкості розслідування, скорочення законних строків розслідування стоїть в центрі уваги керівних оперативних, слідчих і прокурорських органів.

Слідча (розшукова) версія перевіряється тільки за допомогою збирання судових доказів, тобто фактичних даних, зібраних у встановлену законом кримінально-процесуальну форму. Це,

однак, не виходить, що законні засоби й форми недостатні для можливості встановлення об'єктивної істини в конкретній кримінальній справі, як вважають деякі з наших практиків. Цей погляд звичайно обумовлений їхніми особистими невдачами в розкритті конкретної кримінальної справи. Але якщо ближче розглянути причини таких невдач, то неважко переконатися, що в жодному випадку вони не складаються в обмеженості коштів і формі розслідування, але, саме навпаки, у їх недостатньому або неправильному використанні.

У криміналістиці існує єдність поглядів на відповідь, власне кажучи, на обидва питання, хоча варто визнати, що розходження в поглядах, що зустрічається в теорії судових доказів по питанню про предмет розслідування і доведення, з одного боку, і про межі розслідування та доведення — з іншої, створює певні труднощі в вирішенні насамперед першого питання: що є змістом слідчих (розшукових) версій? [8, ст.34].

Слідчі (розшукові) версії можуть утворювати всі обґрунтовані припущення як про злочин у цілому, так і про його деякі ознаки. Це будуть не тільки припущення про характер розслідуваної події в цілому і про окремі факти і обставини, що мають істотне значення для повного і об'єктивного розслідування справи, але і припущення про причини, які обумовили існування певних слідів як на матеріальних предметах, так і у свідомості людей, і про інші зв'язки між окремими фактами, істотними для розслідування справи.

Роль слідчих (розшукових) версій у процесі пізнання об'єктивної істини розслідуванні справ кримінального впровадження визначається насамперед двома моментами:

- по-перше, об'єктивно пізнавальним (містом встановлених до цього часу фактів, з якими ми виводимо версію;
- по друге, об'єктивно пізнавальним змістом передбачуваного нового знання, припущення, що поки що має явно проблематичний характер.

З обумовленого в такий спосіб змісту слідчих (розшукових) версій можна зробити висновки, насамперед для правильної методики побудови слідчих (розшукових) версій: оперативна версія будеться лише на основі тих фактів і обставин справи, які допускають різне їхнє пояснення; зміст слідчої (розшукової, оперативної) версії розширюється в міру розширення кола фактичних обставин справи, встановлюваних у ході перевірки оперативних версій.

Підсумки вищенаведеного аналізу можна звести до наступних висновків, які, на наш погляд, мають значення для визначення слідчої (розшукової) версії. Мета слідчого у розслідуванні злочину — встановити об'єктивну істину. Пізнання і доведення об'єктивної істини в розслідуванні — складний, багатосторонній процес.

Слідча (розшукова) версія як одна з форм мислення оперативного працівника є істотним засобом пізнання цієї об'єктивної істини. Необхідність використання слідчих (розшукових, оперативних) версій впливає з потреб оперативної практики. Що є основою, вихідним пунктом і критерієм істини, а виходить, і істини, в процесі розслідування.

Під слідчими (розшуковими) версіями як криміналістичним засобом пізнання доведення об'єктивної істини розуміються - висновки у формі припущення, які були побудовані на основі попередньо встановлених фактів, так і шлях їхнього виведення і перевірки, однак, не всяке припущення: вона повинна відповідати цілому ряду наукових вимог. Розробка слідчих (розшукових) версій і їхня перевірка — оперативний процес. Єдність пізнавальної, логічної і психічної сторін цього процесу лежить в основі даної форми мислення. На підставі цього необхідно зазначити, що слідча (розшукова) — це по обґрунтовано зібраним матеріалом, припущення оперативного працівника та слідчого про форми зв'язку і причини окремих явищ розслідуваної події, як одного з можливих

пояснень встановлених до цього часу фактів і обставин справи.

Головне завдання слідчого та оперативного працівника при розслідуванні кожної справи кримінального впровадження полягає в тому, щоб встановити об'єктивну істину. Слідчі (розшукові) версії ведуть до швидкого встановлення істини по конкретній справі лише за умови, що оперативний працівник правильно використовує на практиці форму мислення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України "Про міліцію" від 20.12.1990 р. // Відомості Верховної Ради України.- 1991. - № 4. - С.20.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.01.2012 року ВР №4656 – 6.
3. Кримінальний Кодекс України К.: "Правова єдність", 2012. -184 с.
4. С.П. Митричева, П.И. Тарасова-Родионова «Криміналістика» М., 1952.
5. А.И.Винберг, Г.М. Миньковский, Р.Д. Рахчнов «Прямі докази в радянському кримінальному процесі» К., 1993 р.
6. А.Васильев «Планування слідства» К., 2004 р.
7. М.С. Строгович «Карний процес» М., 1946.
8. М.С. Строгович «Курс радянського кримінального процесу» М., 1958.
9. С.А. Голунського «Криміналістика» М., 1959.

УДК 347.454

Капустін В. В., здобувач кафедри
загально-правових дисциплін ХНУВС

Правове регулювання реалізації процедури банкрутства в Україні

У статті розглянуто зміст нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері реалізації процедури банкрутства в Україні залежно від рівня їх юридичної сили. Автор приділяє увагу теоретичним основам поняття «правове регулювання», «механізм правового регулювання» тощо. Підкреслено актуальні проблеми правового регулювання реалізації процедури банкрутства та запропоновано виділення конкретних видів останнього.

Ключові слова: правове регулювання, банкрутство, процедура банкрутства.

В статье рассмотрено содержание нормативно-правовых актов, которые регулируют общественные отношения в сфере реализации процедуры банкротства в Украине в зависимости от уровня их юридической силы. Автор уделяет внимание теоретическим основам понятия «правовое регулирование», «механизм правового регулирования» и т.д. Подчеркнуты актуальные проблемы правового регулирования процедуры банкротства в Украине и предложено выделение его конкретных видов.

Ключевые слова: правовое регулирование, банкротство, процедура банкротства.

The article considers the content of laws and regulations that regulate social relations in the sphere of the bankruptcy procedure in Ukraine according to the level of their validity. The author pays his attention on the theoretical bases of concept «legal regulation», «mechanism of the legal regulation» and others like that. Highlighted the urgent problems of legal regulation of the bankruptcy procedure in Ukraine and its proposed allocation of specific species.

Keywords: legal regulation, bankruptcy, bankruptcy procedure.

Постановка проблеми. Одним з провідних завдань, які стоять перед сучасною Україною, є зміцнення й удосконалювання правового регулювання державного і громадського